

RADA MIEJSKA w Kłobucku
ul. 11 Listopada 6
42-100 KŁOBUCK

UCHWAŁA NR 257/XXVII/2020
RADY MIEJSKIEJ W KŁOBUCKU

z dnia 29 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.), art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821) Rada Miejska w Kłobucku uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023” w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Kłobucka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Kłobucku
Janusz Soluch

RADA MIEJSKA w Kłobucku
ul. 11 Listopada 6
42-100 KŁOBUCK

Załącznik do uchwały Nr 257/XXVII/2020
Rady Miejskiej w Kłobucku
z dnia 29 grudnia 2020 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny
na lata 2021–2023

Gmina Kłobuck

1. Wprowadzenie

Rodzina jest podstawową komórką życia społecznego i naturalnym środowiskiem rozwoju każdego człowieka. Rodzina wypełniająca prawidłowo funkcje opiekuńcze i wychowawcze daje swoim członkom poczucie bezpieczeństwa, wzmacnia rozwój osobisty, pozwala budować prawidłowe relacje, przekazuje odpowiedni dla siebie system wartości i zasad. Funkcjonowanie rodziny ma ogromny wpływ na prawidłowy rozwój dziecka. Rodzina jest instytucją wpływającą na osobowość człowieka oraz sposób jego funkcjonowania. Rodzina dobrze funkcjonująca to taka, która poprzez swoje działanie stwarza warunki sprzyjające prawidłowemu rozwojowi psychicznemu i fizycznemu dzieci.

Zgodnie z art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej „malżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”, oznacza to, że państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Art. 71 daje prawo rodzinie znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza rodzinie wielodzietnej i niepełnej, do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821). Art. 176 wspomnianej ustawy wyznacza Gminie jako zadanie własne opracowywanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kłobuck na lata 2021 - 2023 jest kontynuacją Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kłobuck w latach 2018 – 2020. Program jest kolejnym strategicznym dokumentem Gminy a jego głównym założeniem jest stworzenie spójnego systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienia pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci.

Gminny Program Wspierania Rodziny wskazuje działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze, jak również działania profilaktyczne i prorodzinne, których celem jest zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Podstawą Programu jest przeświadczenie o niezastąpionej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka, którą należy promować i wzmacniać, zwłaszcza wobec wyzwań współczesnego świata. Jeżeli w rodzinach pojawiają się problemy przewyższają możliwość ich rozwiązania we własnym zakresie, przy wykorzystaniu własnych środków oraz zasobów, pojawia się konieczność wsparcia z zewnątrz. Należy wtedy dolożyć wszelkich starań używając dostępnych sił, metod i narzędzi, by takie rodziny uzyskały profesjonalną pomoc, aby w przyszłości same mogły funkcjonować bez konieczności wsparcia z zewnątrz.

2. Podstawy prawne Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821),
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876),
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1111 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r., poz. 808 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r., poz. 2407 z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2020 r., poz. 326 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1329),
10. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1348),
11. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu "Dobry start" (Dz. U. z 2018 r., poz. 1061 z późn. zm.),
12. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 ,
13. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2022.

3. Diagnoza środowiska lokalnego

Gmina Kłobuck leży w północnej części województwa śląskiego, w powiecie kłobuckim a samo miasto Kłobuck jest miastem powiatowym. Gmina ma charakter miejsko – wiejski. Według informacji znajdujących się na stronie internetowej Gminy na koniec roku 2019 Gminę Kłobuck zamieszkiwało 20135 osób. Z informacji uzyskanych z Urzędu Statystycznego w Katowicach w 2018 roku gminę zamieszkiwało 20449 osób, w 2017 roku – 20498 osób (dane ze strony internetowej www.katowice.stat.gov.pl).

3.1 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna zgodnie z art. 2 ustawy o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876) „jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”. Jednym z podstawowych zadań pomocy społecznej jest pomoc finansowa i rzeczowa dla osób znajdujących się w kryzysie w szczególności rodzin z dziećmi. Celem tej pomocy jest podjęcie działań zmierzających do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Pomoc społeczna jest zadaniem realizowanym przez Gminę Kłobuck, środki finansowe pochodzą z budżetu państwa w formie dotacji lub z budżetu Gminy Kłobuck.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej.

	2017	2018	2019
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	470	293	264

Tabela nr 1 Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku

Zgodnie z danymi posiadanymi przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłobucku w 2019 r. z pomocy społecznej skorzystały 264 rodziny, w rodzinach tych łączna liczba osób wynosiła 459. W 2018 r. z pomocy społecznej skorzystały 293 rodziny, w których znajdowało się łącznie 590 osób. W 2017 r. wsparciem pomocy społecznej objętych było 470 rodzin a ilość osób w tych rodzinach wyniosła 844 osoby. Na przełomie tych kilku lat można zauważyć spadek ilości osób korzystających z pomocy społecznej. W 2017 r. nastąpiło rozdzielenie przyznawania świadczeń i pracy socjalnej. W tym samym roku wyłącznie pracą socjalną zostało objętych 71 rodzin, w 2018 r. - 68 rodzin, natomiast w 2019 r. - 80 rodzin.

Przyczyny trudnej sytuacji życiowej	Ilość rodzin		
	2017r.	2018r.	2019r.
Ubóstwo	278	225	207
Bezdomność	18	14	20
Potrzeba ochrony macierzyństwa	14	22	22
Bezrobocie	204	170	141
Niepelnosprawność	166	13	125
Długotrwała lub ciężka choroba	107	133	113
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	20	26	24
Alkoholizm	5	22	42
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	4	9
Narkomania	1	0	1
Przemoc w rodzinie	0	1	0

Tabela nr 2 Przyczyny udzielania pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku

Dominującymi przyczynami udzielania pomocy społecznej na przełomie kilku lat są niezmiennie: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba. Od 2017 r. do 2019 r. wzrosła również liczba przyznanej pomocy z uwagi na potrzebę ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W 2019 r. wsparciem pomocy społecznej zostały objęte 82 rodziny z dziećmi do 18 roku życia, w tym 44 rodziny posiadają 1 dziecko, 26 rodzin posiada 2 dzieci, 11 rodzin posiada 3 dzieci, 1 rodzina posiada 4 dzieci. Rodzin niepełnych w 2019 r. było 33, a rodzin wielodzietnych 12.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłobucku przyznawał świadczenia pieniężne w postaci zasiłków celowych, stałych, okresowych, specjalnych zasiłków celowych oraz świadczenia niepieniężne w postaci usług opiekuńczych czy zapewnienia schronienia osobom znajdującym się w kryzysie bezdomności. Analizując wsparcie finansowe można zauważyć spadek wypłacanych zasiłków okresowych, celowych i celowych na żywność, zmniejsza się również liczba osób pozostających w kryzysie bezdomności, dla których GOPS opłacał schronienie, zwiększa się natomiast liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych. Tabela na następnej stronie prezentuje liczbę rodzin objętych wybranymi formami wsparcia.

	2017	2018	2019
Zasilek stały	77	68	74
Zasilek okresowy	235	168	149
Zasilek celowy	352	262	239
Zasilek celowy na żywność	304	241	223
Specjalny zasilek celowy	71	44	27
Usługi opiekuńcze	51	52	57
Schronienie dla osób bezdomnych	15	11	7

Tabela nr 3 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w GOPS w

Kłobucku w formie wybranych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku

3.2 Asystent rodziny

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej po rozeznaniu sytuacji w rodzinie i uznaniu, że występują w niej problemy opiekuńczo - wychowawcze, pracownik socjalny może wnioskować do dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej o przyznanie asystenta rodziny. Współpraca z asystentem rodziny jest dobrowolna i zostaje podjęta, kiedy rodzina wyraża na nią zgodę. Odstępstwem od tej zasady jest postanowienie sądu rodzinnego, który zobowiązuje rodzinę do współpracy z asystentem rodziny. Do zadań asystenta rodziny należy:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;

13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci oraz realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;

15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;

16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;

17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;

18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;

19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą.

Asystentura rodzinna jest bardzo ważnym ogniwem wsparcia rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Asystent rodziny ma być dla niej wsparciem, wspólnie z rodziną powinien odnaleźć jej mocne strony i zasoby, a następnie stworzyć plan działania, który wyprowadzi rodzinę z kryzysu. Asystent rodziny spotyka się z członkami rodziny regularnie, umawiając wizyty, najczęściej w miejscu jej zamieszkania. Asystent pomaga rodzicom w podniesieniu kompetencji i umiejętności wychowawczych, przeprowadza treningi czystości, treningi zarządzania budżetem domowym, pomaga w sporządzaniu pism i załatwianiu spraw urzędowych, w razie potrzeby towarzyszy w wizytach lekarskich, pilnuje terminów wizyt, motywuje do samodzielnego załatwiania spraw bądź demonstruje, jak takie sprawy załatwić. Asystent rodziny powinien być dla niej wsparciem w trudnych i stresujących sytuacjach. Jednocześnie asystent musi utrzymywać stały kontakt z wieloma instytucjami, w tym z pracownikiem socjalnym, Policją, placówkami oświatowymi, kuratorami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie czy instytucjami pieczy zastępczej np. domami dziecka.

W 2019 r. wsparciem asystenta rodziny zostało objętych 19 rodzin, w tym 4 rodziny zostały zobowiązane do współpracy przez sąd rodzinny. W 2018 r. wsparciem asystenta rodziny objęto 19 rodzin, a w 2017 r. 23 rodziny. Żadna z rodzin nie skorzystała ze wsparcia asystenta rodziny na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Asystent w ramach zadań realizowanych w w/w ustawie opracowuje wspólnie z rodziną katalog możliwego do uzyskania wsparcia i występuje w jej imieniu do podmiotów określonych w ustawie w celu umożliwienia rodzinie skorzystania ze wsparcia, na podstawie pisemnego upoważnienia.

3.3 Piecza zastępcza

Gdy dochodzi do sytuacji, że rodzice są trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej lub została ona ograniczona, sąd rodzinny postanawia o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłobucku, jeżeli zachodzi taka potrzeba współpracuje z rodzinami biologicznymi, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Działania te polegają między innymi na objęciu wsparciem rodziny przez asystenta rodziny. Celem takiej współpracy jest motywowanie rodziców do utrzymywania regularnego kontaktu ze swoimi dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej oraz konsekwentne realizowanie założonych wspólnie celów.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. O umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej decyduje sąd rodzinny, wydając stosowne postanowienie. Organizowanie pieczy zastępczej jest zadaniem powiatu. Piecza zastępcza zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym oraz zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Prawo polskie wyróżnia dwa rodzaje pieczy zastępczej: rodzinną i instytucjonalną. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są rodzina zastępcza (spokrewniona, zawodowa i niezawodowa) i rodzinny dom dziecka. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej i interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Do zadań gminy zgodnie z art. 176 ust. 5 art. 191 ust. 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki, w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka –w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka –w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka –w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Gmina Kłobuck partycypuje w kosztach utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych w 2019 r. kwota dofinansowania wynosiła 111 487,04 zł., w 2018 r. – 78 420, 86 zł, w 2017 r. – 64 123,33 zł. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w 2019 r. wynosiła 18. W 2018 r. 15 dzieci przebywało w pieczy zastępczej a w 2017 r. - 12.

3.4 Placówka wsparcia dziennego

Jedną z form pomocy rodzinie i dziecku znajdujących się w kryzysie jest wsparcie w ramach uczestnictwa w zajęciach placówki wsparcia dziennego. Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie: opiekuńczej, specjalistycznej i pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Placówka współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi.

Od października 2018 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłobucku realizuje projekt *Kłobuckie Centrum Usług Społecznych* w ramach którego powstała i funkcjonuje Placówka Wsparcia Dziennego „Kłobuś”. Placówka ta jest placówką typu opiekuńczego i zapewnia przebywającym w niej dzieciom opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. W ramach uczestnictwa w zajęciach Placówki Wsparcia Dziennego „Kłobuś” dzieci otrzymują wsparcie psychologiczne i wsparcie w rozwiązywaniu problemów związanych z niedostosowaniem społecznym. Celem prawidłowego funkcjonowania i rozwoju dzieci do współpracy są również zapraszani rodzice oraz opiekunowie. Placówka jest wsparciem dla dziecka i rodziny w sytuacjach trudnych i kryzysowych. W Placówce Wsparcia Dziennego „Kłobuś” stworzone są warunki do odpowiedniego rozwoju dziecka pod względem fizycznym, psychicznym i emocjonalnym, sprzyja to wyrównywaniu deficytów rozwojowych oraz kształtowaniu różnego rodzaju postaw i umiejętności. Placówka jest miejscem przyjaznym dla dziecka, w którym pracują doświadczeni i wykształceni wychowawcy. Wychowawcy podejmują współpracę z rodzicami, asystentami rodziny, pracownikami socjalnymi oraz innymi instytucjami. Wszystkie skoordynowane działania mają na celu pomoc rodzinie w przezwyciężeniu kryzysu.

3.5 Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

W gminie Kłobuck przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kłobucku w 2011 r. powołany został Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Działa on w oparciu o ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm). W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przede wszystkim przedstawiciele Ośrodka

Pomocy Społecznej, Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Oświaty, Ochrony Zdrowia, Sądu Rejonowego czy organizacji pozarządowych. W gminie Kłobuck zadania realizowane przez Zespół Interdyscyplinarny zostały określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2022.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań gminy należy między innymi prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny ma za zadanie zdiagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, w których skład wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Członkowie grupy roboczej spotykają się co najmniej raz w miesiącu, omawiając sytuację rodziny. Opracowują i realizują plan pomocy rodzinie znajdującej się w kryzysie, monitorują jej sytuację poprzez spotkania i wizyty w środowisku rodzinnym. Członkowie grupy roboczej mogą wnioskować do Zespołu Interdyscyplinarnego o powiadomienie o sytuacji w rodzinie prokuratury, sądu rodzinnego, wniosku do GKRPA czy powołanie dodatkowych członków grupy roboczej np. kuratora.

Przepisy prawa polskiego stanowią, że procedurę „Niebieskie Karty” wszczyna się w każdej sytuacji, kiedy zachodzi podejrzenie, że w rodzinie może być stosowana przemoc. Należy zwrócić uwagę na fakt, że w trakcie prowadzenia procedury grupa robocza pracuje z osobą co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie i z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że może być ofiarą przemocy w rodzinie. Instytucją, która weryfikuje na podstawie dowodów czy w rodzinie dochodzi do przemocy jest prokuratura i sąd karny. Prowadzenie procedury „Niebieskie Karty” wymaga indywidualnego podejścia do każdej rodziny, nie ma sztywnych ram czasowych, kiedy procedura powinna zostać zamknięta. Zgodnie z prawem istnieją dwa powody zamknięcia procedury: ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy lub rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań.

Według danych pozyskanych od Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kłobuck w 2019 r. procedurę „Niebieskie Karty” wszczęto 56 razy

w 46 rodzinach, w 2018 r. 49 razy w 34 rodzinach, natomiast w 2017 r. 51 razy w 45 rodzinach. Na terenie miasta Kłobuck znajduje się Punkt dla Osób Pokrzywdzonych Przystępstwem, czynny dwa razy w tygodniu. Punkt prowadzi Stowarzyszenie ETOH z Częstochowy, wsparcie mogą uzyskać osoby pokrzywdzone jakimkolwiek przestępstwem, również osoby doświadczające przemocy. Pomoc psychologiczna, terapeutyczna i prawna prowadzona jest przez wykwalifikowaną kadrę z wieloletnim doświadczeniem i jest nieodpłatna.

3.6 Inne formy wsparcia rodziny

Świadczenia rodzinne, świadczenia wychowawcze oraz fundusz alimentacyjny są w całości finansowane z budżetu państwa. Część z nich jest przyznawana na wniosek, udzielana na okres zasiłkowy, uzależniona od kryterium dochodowego. Świadczenia te są sporym wsparciem dla rodzin z dziećmi, znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej. Znacznym wsparciem dla rodzin okazało się być świadczenie wychowawcze 500+. Świadczenia te pozwalają na częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Na przełomie kilku lat można zauważyć znaczny wzrost ilości wypłacanych zasiłków pielęgnacyjnych i świadczeń pielęgnacyjnych. Wzrost ilości zasiłków pielęgnacyjnych oznacza wzrastającą liczbę osób niepełnosprawnych w Gminie Kłobuck, wzrost ilości wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych oznacza, że wzrosła liczba osób niepełnosprawnych, które wymagają stałej opieki osób drugich, są to zarówno niepełnosprawne dzieci jak i osoby dorosłe.

Poniżej tabela prezentująca poszczególne formy finansowego wsparcia rodziny.

Rodzaj świadczenia	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Zasiłek rodzinny	13244	13080	11611
Dodatki do zasiłku rodzinnego	4835	4213	4039
Zasiłki pielęgnacyjne	3948	4074	4316
Świadczenia pielęgnacyjne	822	4074	4316
Świadczenie rodzicielskie	539	448	391
Specjalny zasiłek opiekuńczy	177	179	122
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	150	142	136
Świadczenie wychowawcze 500 +	1953	2166	2381
Fundusz alimentacyjny	99	89	83
Dobry Start	-	2339	2333
Za życiem	2	5	2

Tabela nr 4 Ilość wypłaconych świadczeń rodzinnych, wychowawczych i funduszu alimentacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku

Kolejny program kierowany do rodzin, to Karta Dużej Rodziny - polegający na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności. Ulgi i zniżki oferują instytucje państwowe podległe ministerstwom oraz podmioty prywatne na podstawie pisemnej umowy z Ministerstwem Pracy. W 2019 r. wydano Kartę Dużej Rodziny dla 365 rodzin, w 2018 r. dla 212 rodzin i w 2017 r. dla 186 rodzin. Karta Dużej Rodziny dedykowana jest dla rodzin wielodzietnych, czyli posiadających co najmniej 3 dzieci, dzięki jej wprowadzeniu rodziny mogą skorzystać ze zniżek a co za tym idzie, minimalizować koszty utrzymania rodziny.

3.7 Poradnictwo specjalistyczne, działalność stowarzyszenia

Gmina Kłobuck zapewnia pomoc specjalistów. Raz w miesiącu można uzyskać nieodpłatną pomoc prawną w siedzibie Urzędu Gminy. Osoby objęte wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku mają możliwość skorzystania z nieodpłatnej pomocy psychologa.

W ramach *Projektu Kłobuckie Centrum Usług Społecznych* realizowanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłobucku osoby zamieszkujące teren rewitalizacji miasta Kłobuck i wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym mogą skorzystać ze wsparcia wielu specjalistów. Osoby zainteresowane wsparciem mogą skorzystać z porad psychologa (zarówno osoby dorosłe jak i dzieci), interwenta kryzysowego, psychiatry i terapeuty uzależnień. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku ściśle współpracują ze specjalistami z *KCUS*, celem pomocy rodzinom znajdującym się w kryzysie. Ograniczeniem wynikającym z regulaminu *Projektu* jest uczestnictwo osób zamieszkujących teren rewitalizacji miasta Kłobuck lub osób z ich otoczenia. Oznacza to, że nie wszyscy mieszkańcy Gminy Kłobuck mogą skorzystać ze wsparcia w ramach *KCUS*.

Rodziny znajdujące się w kryzysie i rodziny dysfunkcyjne mogą uzyskać wsparcie w Punkcie Interwencji Kryzysowej działającym przy Terenowym Komitecie Ochrony Praw Dziecka w Kłobucku. Można tam uzyskać bezpłatną pomoc w zakresie sporządzenia wszelkich pism urzędowych, poradnictwa prawnego – psychologicznego, organizacji życia rodzinnego, mediacji rodzinnych i grupy wsparcia dla ofiar przemocy. Głównym i jedynym celem Terenowego Komitetu Ochrony Praw Dziecka jest ochrona praw i interesów dziecka.

Powiatowej Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna udziela pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej dzieciom i uczniom, ich rodzicom i nauczycielom z placówek oświatowych mających siedzibę na terenie powiatu kłobuckiego oraz w przypadku dzieci i ich rodziców nie uczęszczających do placówki, zamieszkujących na terenie powiatu kłobuckiego. Poradnia działa w ciągu całego roku kalendarzowego od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 – 18.00. Ko-

rzystanie z pomocy poradni jest dobrowolne i nieodpłatne. Kadra pedagogiczna placówki to: psychologodzy, pedagogodzy i logopedzi

Na terenie Gminy Kłobuck funkcjonują również stowarzyszenia działające na rzecz wspierania rodziny:

- Kłobuckie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich ATOL wspiera osoby głównie z chorobą alkoholową i osoby współuzależnione, wspiera inicjatywy propagujące idee trzeźwości. Jego członkowie zajmują się niesieniem wszechstronnej pomocy ludziom uzależnionym w kształtowaniu własnego rozwoju i odzyskiwanie właściwej postawy w najbliższym otoczeniu, rodzinie, zakładzie pracy, środowisku. W siedzibie Stowarzyszenia odbywają się regularnie spotkania, na które może uczęszczać każdy, kto potrzebuje wsparcia.
- Stowarzyszenie Miła i Przyjaciele wspiera rodziny z niepełnosprawnościami. W/w stowarzyszenie zajmuje się prowadzeniem Niepublicznego Punktu Terapeutyczno -Przedszkolnego, prowadzeniem Centrum Terapii, organizowaniem warsztatów dla rodziców i nauczycieli, wspomaganie rodzin dzieci niepełnosprawnych i autystycznych. Stowarzyszenie posiada swój punkt konsultacyjny, w którym porady mogą uzyskać wszyscy zainteresowani.
- Stowarzyszenie ETOH prowadzące Punkt dla Osób Pokrzywdzonych Przepęstwem, czynny dwa razy w tygodniu. Wsparcie mogą uzyskać tam osoby pokrzywdzone jakimkolwiek przęstwem, również osoby doświadczające przemocy. Pomoc psychologiczna, terapeutyczna i prawna prowadzona jest przez wykwalifikowaną kadrę z wieloletnim doświadczeniem i jest nieodpłatna.
- Stowarzyszenie „Druga Szansa” skupia się na pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i ubóstwem głównie poprzez działalność Centrum Integracji Społecznej. Celem Stowarzyszenia jest między innymi pomoc rodzinom znajdującym się w kryzysie, wyrównywanie szans wśród osób wykluczonych na rynku pracy.

4. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych; • Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie; • Rozwój bazy wsparcia poradnictwa specjalistycznego poprzez realizację projektu <i>KCUS</i>; • Baza instytucji wspierających rodzinę (OPS, PCPR, GKRPA, PIK, PPPP, Służba Zdrowia, Oświata, kuratorzy rodzinni); • Doświadczenie zawodowe pracowników działających na rzecz rodziny; • Działalność placówki wsparcia dziennego; • Rozwój bazy rekreacyjno – sportowej; • Funkcjonowanie organizacji pozarządowych i stowarzyszeń działających na rzecz rodziny; • Rozwój asystentury rodziny; • Rozwój pracy socjalnej • Profesjonalna współpraca między jednostkami, instytucjami i oświatą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak Rodzin Wspierających; • Wyuczona bezradność, roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej; • Brak motywacji rodzin dysfunkcyjnych do zmiany; • Zbyt mała ilość miejsc w żłobku; • Brak Poradni Rodzinnej; • Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych; • Ograniczenia w zapewnieniu wsparcia specjalistów w ramach projektu <i>KCUS</i>.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskiwania funduszy unijnych EFS; • Rosnące wsparcie finansowe dla rodzin; • Możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników wspierających rodziny; • Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej; • Powstanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej • Wsparcie stowarzyszeń z Funduszu Sprawiedliwości. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys funkcji rodziny, • Wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży; • Szeroki i niekontrolowany dostęp do Internetu; • Wzrost kosztów utrzymania rodziny; • Stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych oraz poradnictwa specjalistycznego; • Rozwój zjawisk patologicznych (przemoc, uzależnienia); • Brak środków finansowych na zatrudnianie nowych asystentów, niskie wynagrodzenie asystentów rodziny; • Eurosierocwo; • Negatywny obraz instytucji pomocowych oraz ich pracowników przedstawiany w massmediach; • Emigracja zarobkowa; • Starzejące się społeczeństwo.

5. Zasoby i partnerzy w realizacji programu.

Koordinatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłobucku przy współpracy innych instytucji i organizacji realizujących zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny i pełnienia funkcji wspierających:

- Miejski Ośrodek Kultury w Kłobucku;
- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kłobucku;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Kłobuck;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Centrum Ekonomiczno – Administracyjne;
- Kuratorzy sądowi;
- Komenda Powiatowa Policji w Kłobucku;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie;
- Szkoły z terenu gminy Kłobuck,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Kłobucku;
- Punkt Interwencji Kryzysowej;
- Stowarzyszenia działające na rzecz rodziny na terenie Gminy Kłobuck.

6. Cele programu, zadania i wskaźniki ich realizacji

Cel główny: Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez rozwój systemu wsparcia dla rodzin.

Cel szczegółowy 1:

Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i rodzinom, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Zadania	Realizator	Wskaźniki realizacji zadań
I. Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno - bytowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba rodzin: osób i rodzin objętych pomocą oraz wysokość środków przeznaczonych na poszczególne formy pomocy: - zasilek stały - zasilek okresowy - zasilek celowy - zasiłki rodzinne z dodatkami - zasiłki pielęgnacyjne

		<ul style="list-style-type: none"> - świadczenia pielęgnacyjne - świadczenia rodzicielskie - specjalny zasiłek opiekuńczy - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka - świadczenia wychowawcze 500+ - fundusz alimentacyjny - świadczenie Za życiem
2. Objęcie pomocą żywnościową	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób skierowanych do Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 - liczba przyznanych zasiłków celowych na zakup żywności
3. Objęcie pomocą w formie: stypendiów i wyprawek szkolnych wszystkich dzieci wymagających tej formy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Ekonomiczno-Administracyjne	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przyznanych wyprawek szkolnych - liczba przyznanych stypendiów szkolnych - liczba uczniów otrzymujących jednorazowe świadczenie Dobry Start
4. Współfinansowanie pobytu dzieci skierowanych do pieczy zastępczej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej - liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej - wysokość środków wydatkowanych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej)

Cel szczegółowy 2:

Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinie, działania profilaktyczne na rzecz wzmocnienia rodziny.

Zadania	Realizator	Wskaźniki realizacji zadań
1. Rozwój usług asystentury rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodzin - liczba uczestniczących asystentów, - liczba kursów, szkoleń, warsztatów etc.
2. Udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej i interwencji kryzysowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - ilość rodzin objętych pracą socjalną, w tym wyłącznie pracą socjalną

		- ilość przeprowadzonych interwencji
3.Udzielenie pomocy rodzinom z dziećmi w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	- ilość dzieci objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi
4.Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego osobom przeżywającym trudności	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Stowarzyszenia, Punkt Interwencji Kryzysowej	-liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego -liczba osób i udzielonych porad
5.Zapewnienie dostępności do placówki wsparcia dziennego	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba dzieci objętych wsparciem placówki
6.Wspieranie osób i rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy w rodzinie	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	- liczba rodzin objętych procedurą "Niebieskie Karty" - liczba rodzin z dziećmi, objętych procedurą „Niebieskie Karty”
7.Zapewnienie osobom (matkom z dziećmi) bezpiecznego schronienia w przypadku stosowania wobec nich przemocy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Punkt Interwencji Kryzysowej	- liczba osób dorosłych i dzieci korzystających ze schronienia
8.Zapewnienie dzieciom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	- liczba dzieci umieszczona w pieczy zastępczej, - liczba placówek na terenie gminy Kłobuck
9.Wykonywania zadań o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym o kontrolującym związanych z wykonywaniem orzeczeń Sądu Rodzinnego	Kuratorzy sądowi	- liczba rodzin objętych nadzorem kuratora
10.Przeciwdziałanie przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.	Komenda Powiatowa Policji	- liczba rozmów profilaktycznych w szkołach z terenu gminy Kłobuck
11.Realizacja szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych i	Szkoły z terenu Gminy Kłobuck	- liczba i rodzaj realizowanych programów

wychowawczych.		
12. Współpraca z GKRPA w zakresie motywowania do podjęcia terapii i kierowania na leczenie uzależnień rodziców dzieci ze środowisk zagrożonych kryzysem	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- liczba wniosków o leczenie skierowanych do GKRPA
13. Zagospodarowanie czasu wolnego oraz promowanie aktywności dzieci i młodzieży poprzez propagowanie działalności sportowej, rekreacyjnej oraz kulturalnej.	Miejski Ośrodek Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji	- liczba i rodzaj form zorganizowanych spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

7. Adresaci programu

Gminny Program Wspierania Rodziny adresowany jest do rodzin zamieszkujących teren Gminy Kłobuck a w szczególności rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Z uwagi na sytuację kryzysową w jakiej znalazły się te rodziny, wymagają teraz wsparcia instytucji prowadzących działania na rzecz wspierania rodziny. Program kierowany jest w szczególności:

- dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- dla rodziny, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej;
- dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością;
- dla rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.

8. Źródła finansowania:

Źródłem finansowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny są:

1. środki własne gminy:

- a) zaplanowane na dany rok budżetowy w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kłobucku na realizację Gminnego Programu Wspierania Rodziny;
- b) pochodzące z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,

1. dotacje z budżetu państwa,

2. środki pozabudżetowe.

9. Monitorowanie i ewaluacja

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłobucku. Przedmiotem ewaluacji będzie ocena skuteczności podejmowanych działań oraz zainteresowania nimi odbiorców. Monitoring realizacji Programu będzie się opierał przede wszystkim na gromadzeniu oraz analizowaniu danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kłobucku. Dodatkowo pozyskiwane zostaną informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Monitoring Programu pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Realizacja Programu opiera się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu realizacji założonych działań.

Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Kłobuck będzie przedkładane przez Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej do 31 marca każdego roku Radzie Miejskiej w Kłobucku.

Spis tabel

Tabela nr 1 Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej

Tabela nr 2 Przyczyny udzielania pomocy społecznej

Tabela nr 3 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w GOPS w Kłobucku w formie wybranych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Tabela nr 4 Ilość wypłaconych świadczeń rodzinnych, wychowawczych i funduszu alimentacyjnego

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej w Kłobucku
Janusz Soluch